

Ondraaglijk lijden zit soms ook in het hoofd

jaren zware depressies heeft, uit het leven wil stappen. Psychiater Dirk De Wachter pleit voor strengere procedures.

SARA VANDEKERCKHOVE

Waarom hij wel en ik niet?" Die vraag stelde Jeanine Van Gompel (57) zich toen ze in Het Laatste Nieuws het verhaal las van de 44-jarige Nathan Verhelst. Dit weekend pleegde hij euthanasie, na een mislukte geslachtsoperatie en jaren van ondraaglijk lijden.

Ook Jeanine wil uit het leven stappen. Acht maanden geleden trok ze ten einde raad naar het ULTeam (Uitklaring Levensindevragen-Team) in Wemmel. Ze stuitte op een njet. "Volgens de psychiater daar moet ik eerst nog een jaar in een instelling zitten. Pas dan kom ik in aanmerking voor euthanasie. Waar slaat dat op?"

In 1996 werd ze voor het eerst met een ernstige depressie geconfronteerd. Sindsdien ging het van kwaad naar erger. "De antidepressiva die ik heb moeten nemen, hebben mijn leven vergald. Ik werd er suïcidaal van en kreeg paniekaanvallen. Ik heb zowat alle medicatie geprobeerd. Het helpt niet. Mijn pijn is ondraaglijk, zowel psychisch als lichamelijk. Ik ben helemaal verkrampd."

Geen schaal voor pijn

De wet is duidelijk: ook niet-terminale patiënten met een ongeneeslijke ziekte kunnen in aanmerking komen voor euthanasie. Al ligt zo iets in de praktijk uiteraard een pak gevoeliger. Een terminale kankerpatiënt die zijn levenseinde zelf in handen wil houden, kan vaak op begrip rekenen. Iemand euthanasieren die in principe nog jaren te leven heeft, ligt moeilijker.

"De patiënt moet aan een ernstige ongeneeslijke aandoening lijden", verduidelijkt dokter en euthanasie-expert Wim Distelmans (VUB). "Terminaal of niet-terminaal, dat maakt niet uit. Net zomin als dat het door ziekte of door een ongeval is veroorzaakt. De eerste voorwaarde is dat het om een medisch uitzichtloze toestand gaat van aanhoudend en ondraaglijk fysiek of psychisch lijden."

Het was Distelmans die Nathan Verhelst dit weekend bijstond op het ogenblik van zijn euthanasie. "In zijn geval was aan alle voorwaarden voldaan. Er was sprake van ondraaglijk fysiek en psychisch lijden", benadrukt hij. Waarom Jeanine Van Gompel voorlopig geen euthanasie krijgt, kan hij niet zeggen.

Hoe meet je ondraaglijk psychisch en fysiek lijden? "Dat kun je niet", benadrukt Distelmans. "Er bestaat geen schaal om te bepalen of iemand veel of weinig pijn heeft. Je moet voortgaan op wat iemand zegt. Je moet vooral weten of de patiënt wils- en handelingsbekwaam is."

Bij fysiek lijden, is het voor een arts nog relatief eenvoudig. Ernstige aandoeningen zijn meestal te detecteren op scans en laboresultaten. Veel ingewikkelder wordt het als iemand om euthanasie vraagt om ondraaglijk psychisch lijden.

"Bij psychiatrische aandoeningen is dat inderdaad niet zo evident", geeft Distelmans toe. "Hier speelt de factor tijd een rol. Iemand die zijn hele leven al van de ene psychiater naar de andere holt en van wie duidelijk is dat geen enkele behandeling werkt, komt in aanmerking. Maar het klopt: iemand die ondraaglijk psychisch lijdt zal meer overredingskracht nodig hebben dan een terminale

Dat een terminale kankerpatiënt kiest voor euthanasie kunnen veel mensen nog begrijpen. Minder evident is het als iemand die al

kankerpatiënt."

Voor niet-terminale patiënten die euthanasie willen, is de wet iets strenger. Zo moet hun arts niet aan één, maar aan twee andere artsen om een advies vragen. Een van die artsen moet bovendien een psychiater zijn of een arts die gespecialiseerd is in de aandoening van de patiënt.

Die adviezen zijn verplicht maar niet bindend. Finaal mag de arts nog steeds zelf beslissen of hij het verzoek inwilligt. Verder moet er minstens een maand zitten tussen het schriftelijke verzoek van de patiënt en het toepassen van de euthanasie.

Extra voorzichtigheid

Het aantal niet-terminale patiënten die op basis van psychisch lijden euthanasie pleegt, is in de minderheid. Al halen de weinige gevallen vlot de pers en doen ze het debat oplaaien. Nadat de dove tweelingbroers Marc en Eddy Verbessem begin dit jaar uit het leven stapten omdat ze niet blind wilden worden, vroeg veel mensen zich af waar de grens ligt tussen euthanasie en geassisteerde zelfmoord.

"Dit is een heel moeilijke kwestie", waarschuwt psychiater Dirk De Wachter. "Ik ben voor de wet op euthanasie, maar bij niet-terminale patiënten en psychisch lijden is er nood aan extra voorzichtigheid. Nu zitten we in een heel emotionele fase, waarbij de voor-en-tegenstanders lijnrecht tegenover elkaar staan. Er moet hier rationeel en wetenschappelijk over nagedacht worden."

De Wachter pleit voor extra procedures. "Nu zit er een maand tussen het verzoek en de euthanasie. Voor psychisch lijden is dat heel erg kort. Het lijkt me nuttig om de patiënt gedurende enkele maanden te volgen en te begeleiden. We moeten het debat durven voeren."

Jeanine Van Gompel wil niet meer

wachten. "Ik begrijp niet waarom ze me niet helpen. Ik moet me door elke dag sleuren, vol helse pijnen. Ik wil dat het stopt. Iemand moet me helpen er een einde aan te maken. Geloof me, je vraagt niet zomaar om te sterven."